

o dejinno-filozofickú perspektívu Petra Klímová, Ondrej Marchevský a Andrea Mlčúchová.

Jednou z tematicky najpestrejších bola sekcia zameraná na filozoficko-antropologickú tematiku. So svojimi prezentáciami tu vystúpili Ivan Ondrášik, Marta Dercová, Jan Votava, Veronika Adamová, Zuzana Ticháčková a Ján Haluška.

Sekcia *Interdisciplinárne presahy vo filozofii*, bola zostavená z účastníkov, ktorých zameranie presahuje striktné vymedzené chápanie filozofie. Objavili sa v nej príspevky Petra Pavlasa, Jozefa Adámaťa, Lucie Petrišákovéj, Jána Ukropca, Andreja Gogoru a Petra Mačaja.

Príspevky prednesené na konferencii vyvolali zaniietené diskusie aj mimo pôdy Filozofického ústavu SAV, čím vytvorili pôdu pre ďalšiu zaujímavú spoluprácu mladých vedeckých pracovníkov v oblasti filozofie v celoeurópskom rozsahu. Očakávania organizátorov konferencie sa tak naplnili.

*Eva Prokešová*

## **OD FILOZOFIE CEZ SOCIÁLNE VEDY K SÚČASNEJ KRITICKEJ TEÓRII**

### **Správa z konferencie *Philosophy and Social Science***

Vysoká profesionalita, precízne zostavený program, účasť výrazných osobností sociálnej a politickej filozofie, napríklad Charlesa Taylora či Nancy Fraserovej, detailná organizácia, krásne prostredie, neobyčajne priateľský prístup – aj takto sa dá zhodnotiť dvadsiaty ročník medzinárodnej vedeckej konferencie o kritickú teóriu spoločnosti *Philosophy and Social Science*. Konferencia sa uskutočnila v dňoch 9. – 13. mája 2012 v priestoroch Vila Lanna Akadémie vied Českej republiky v záhradnej štvrti Bubeneč v Prahe.

Konferencia sa za uplynulých dvadsať rokov stala rešpektovanou udalosťou a získala si medzinárodné renomé. Dôkazom toho bola aj tohtoročná početná účasť zahraničných hostí a prednášajúcich, ktorí garantujú, že ide o vôbec najväčšiu konferenciu v oblasti humanitných a sociálnych vied v Českej republike s ročnou periodicitou. Nebýva zvykom, že sa na podujatiach tohto typu schádzajú tak bohato zastúpení odborníci, ktorí vnášajú svoj pohľad na zdanlivo rozmanité, no pritom kompaktné témy. Interdisciplinárny a transdisciplinárny charakter konferencie, ktorý tvorí bazálne východisko kritickú teóriu, bol ukotvený prednáškami zameranými na rozhranie morálnej, sociálnej a politickej filozofie na jednej strane a na úroveň reflexie sociálnych vied, najmä sociológie, politológie a kulturológie na strane druhej. Tieto odbory sa spájali v transdisciplinárnych globálnych štúdiách, ktoré sú vzhľadom na ekonomickú globalizáciu, kultúrny dialóg a globálnu krízu v centre záujmu kritických analýz súčasnej spoločnosti.

Hlavnými témami konferencie boli *Výzvy postdemokracie (Challenges of Post-Democracy)*, *Súčasná kritická teória (Critical Theory Today)*, *Protest: Filozofické, poli-*

*tické a kultúrne perspektívy (Protest: Philosophical, Political, and Cultural Perspectives), Práca, rast a iné dogmy kapitalizmu (Labor, Growth, and other Dogmas of Capitalism).* Prezentované postuláty sa zameriavali na prejavy a príčiny aktuálnej krízy a ich reflexiu v dnešnej kritickej teórii z hľadiska filozofie a sociálnych vied, s čím boli spojené aj nové analýzy konceptov rastu, práce, participácie, sociálnych protestov a pod. Konferencia prebiehala v troch sekciách a jej súčasťou boli aj dopoludňajšie plenárne prednášky.

Počas prvého dňa podujatia vystúpilo spolu osemnásť prednášajúcich, medzi inými Marianne LeNabatová z The New School for Social Research (New York), ktorá sa zaoberala politickými paradoxmi a falošnými dilemami v otázkach násilia pri protestoch, pričom smerovala k problémom etických zdôvodnení a politickej efektivity násilných protestov a násilia zo strany samotných štátov, ďalej Joaquín M. Valdivielso Navarro z University of the Balearic Islands (Mallorca, Španielsko) s problematikou súčasnej situácie protestných hnutí v Španielsku.

Úvod druhého rokovacieho dňa patril plenárnej prednáške Andrewa Arata o konštitúcii ústav v období postsuverenity. Neoddeliteľnou súčasťou konferencie boli konštruktívne diskusie a môžeme konštatovať, že nebola prezentovaná ani jedna štúdia, po ktorej by sa nerozprúdil obohacujúci dialóg. Najdlhší a najobsažnejší prišiel po druhej plenárnej prednáške Nancy Fraserovej s názvom *Can society be commodities all the way down?*, ktorá nadviazala na klasický spis Karla Polanyiho *Velká transformácia*. Polanyi identifikoval korene kapitalistickej krízy, pričom jeho diagnóza spoločenského stavu zaznamenáva silné ozveny v 21. storočí. Fraserová sa pritom zamerala na silné a slabé stránky jeho ideí. dostal priestor popoludní. Témou prednášky Ladislava Hohoša z Katedry filozofie FiF UK v Bratislave bola revolúcia v biopolitickom kontexte.

Súčasťou konferencie bol workshop, zameraný na Habermasovu teóriu komunikácie, na ktorom sa zúčastnili Max Pensky, Bill Scheuerman, Timo Jütten a James Gordon Finlayson. Habermas je najvýraznejšou osobnosťou druhej generácie kritickej teórie. Prekročil produktivistickú paradigmu práce a pokúsil sa prekonať vnímanie sociálnej teórie, zaťaženej inštrumentalistickými nánosmi, pričom vypracoval normatívnu koncepciu spoločnosti priblížením sa k paradigme lingvistického obratu. V druhej sekcii sa paralelne hovorilo o kritickej teórii Axela Honnetha, ktorý bol v jednotlivých článkoch spolu s Habermasom, Taylorom a Fraserovou jednou z najdiskutovanejších osobností súčasnosti. Tento fakt iba zdôraznil exkluzivitu konferencie.

Jedným z dvoch najatraktívnejších hostí (spolu s Fraserovou) bol kanadský profesor Charles Taylor z McGill University (Kanada) s prednáškou *Beyond Toleration*, v ktorej sa pokúšal o vymedzenie tzv. „slušného“ spôsobu spolužitia v spleti rôznych náboženských či metafyzických názorov. Jeho slová opäť otvorili problém tolerancie. Taylor prednáškou otvoril tretí deň konferencie. Po ňom sa medzi 24 referátmi objavil aj Martin Brabec a organizátor konferencie Marek Hrubec, ktorý sa vo svojej prednáške *Authoritarian versus Critical Theory* venoval trichotómii „kritika, vysvetlenie, normativita“ z hľadiska sociálnej kritiky. Zdôvodnil potrebu interného charakteru kriticky zameranej sociálnej teórie, objasnil význam spomínanej trichotómie a upriamil pozornosť na vzťahy medzi týmito prvkami. Hrubec tak priamo nadviazal na svoju prácu *Od zneuznání ke spravedl-*

nosti.

Po skončení rokovania v sekciách nasledoval presun z Vila Lanna do Centra súčasného umenia DOX, kde pokračovala konferencia v menej formálnej atmosfére. Program konferencie pokračoval panelovou diskusiou zameranou na kultúru, civilizáciu a kritiku. Diskusiu moderoval Marek Hrubec a vystúpili v nej Johann P. Árnason z Austrálie, historik umenia Milan Kreuzzieger z Centra globálnych štúdií (Česká republika) a Bert van den Brink z Holandska.

Štvrtý deň konferencie začal prednáškou Jeana Cohena na tému *Democracy, Constitutionalism and Religion*. Po ňom odznelo ďalších 29 referátov. Øjvid Larsen zaujal svojou interpretáciou Honnethovho diela *Das Recht der Freiheit* a v tej istej sekcii vystúpili aj Emil Albert Sobottka a João Carlos Bassani z Porto Alegre (Brazília) s myšlienkou občianstva a rozvíjania jej normatívneho jadra. V príspevku referovali o svojich zisteniach na základe analýzy brazílskej verejnej politiky s názvom *Pronasci (National Program of Public Security with Citizenship)*. Ich cieľom bolo odhaliť normatívnu ideu občianstva. Vystúpila aj šéfredaktorka časopisu *Gender* Zuzana Uhde zo Sociologického ústavu AV ČR, ktorá upozornila na globálnu nerovnosť a utláčanie žien vzhľadom na emancipáciu žien v západnej spoločnosti, ktorá v zásade závisí od globálnej sociálnej spravodlivosti. Zároveň tak upozornila na potrebu rekonštrukcie princípov tejto emancipácie.

Plenárnou prednáškou *Noumenal Power* zavŕšil konferenciu Rainer Forst, ktorý nepochybne patril k najcharizmatickejším účastníkom a svojím fundovaným prístupom sa zaradil k dominantným postavám tohto vedeckého podujatia. Nasledujúcim blokom sekcií a zhrnutím dosiahnutých záverov bola konferencia ukončená.

Podujatie inštitucionálne zastrešilo Centrum globálnych štúdií, ktoré je spoločným pracoviskom Filozofického ústavu Akadémie vied ČR a Filozofickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe. Na čele organizačného tímu stojí riaditeľ Centra globálnych štúdií Marek Hrubec, ktorý kooperuje s kolegami zo zahraničia (Frankfurt, New York, Dublin, Mexico City, Peking atď.). Medzi účastníkmi neboli iba prednášajúci z Európy, USA, Kanady, Mexika, Číny, Brazílie, Juhoafrickej republiky, Austrálie, Iránu, Južnej Kórey a ďalších krajín, ale na rokovaní sa zúčastnili aj študenti z Čiech, Slovenska, Nemecka a Anglicka.

Môžeme konštatovať, že konferencia nemalou mierou prispela k súčasným teoretickým diskusiám a ukázala viaceré modely a postupy či smery rozvoja kritickéj teórie na akademickej pôde a v praxi.

*Martin Solík*